

חידות לפרשת וארא

הרב זאב וייטמן

ד. חלק מהסדרה
בסוגריים נאמרה.
כיוון שסימנים בתורה לא מצויים,
בדרך אחרת - את ה"סוגריים" מציינים.
אם על זאת תדע לענות,
לכפילות מיותרת תמצא פתרונות.

*
ואם בענייני צורה עסקנו
הרי גם "לשון נופל על לשון" - מצאנו.
בשתי מכות סמוכות
בערוב ובדבר התופעות מצויות.

ה. מתוך "רדו" - כמה שנים
חיו בני ישראל במצרים מעונים?
על דעת חכמינו בזו השאלה
מפתח נמצא ברש"י על הפרשה.

ו. ב"קל וחומר" כבר נפגשנו
והנה עוד אחד נוסף בפרשתנו מצאנו.
לקל וחומר זה שבתחילת הפרשה,
יש פירכא שאת הטענה מחלישה.

ז. פעמיים בתהילים נזכרות
רוב המכות בפרוטרוט.
הופעתן לראשונה -
בפרק השבעים ושמונה.
והנה שלוש המכות ששם חסרות
אף בפרשתנו, שונות הן מאחרות.
בדוק במה שלושן נבדלות
משאר תאורי כל המכות.

א. חלוקת המכות של רבי יהודה,
זכורה לכל מתוך ההגדה.
דצ"ך עד"ש באח"ב אינם רק סימנים
אלא שלוש סדרות של מכות - מציינים.
ראיה לכך שהן שלוש יחידות,
תמצא אם תשווה את שלוש הפתיחות.
המכה שבראש כל יחידה,
פותחת בצורה כמעט אחידה.
אם תעיין תמצא הוכחות נוספות
שהמכות, לשלוש קבוצות נחלקות.

ב. שתי מכות (אותן אותיות)
למחר מובטחות.
למחר גם מכה נוספת
בה ההפליה והפדות מודגשת.
מכה זו - מחר
גם תוסר.
ולבקשת פרעה (במכה אחרת)
עתירה למחר נאמרת.

ג. לבקשת פרעה לעתירה משה נענה,
ארבע פעמים מתפלל להסרת המכה.
בראשונה - צעקה,
ובשניה - עתירה,
ובשלישית - רק פרישה.
פעם רביעית בפרשה הבאה
ואף שם - עתירה.
מהן ארבע המכות,
שבעקבותיהן - אלו הבקשות?

החידות נכתבו ע"י הרב וייטמן בהיותו רב קיבוץ כפר עציון, בשנת התשד"מ.
התשובות נכתבו ע"י צוות אתר ישיבה.

ח. התשיעית קדמה לראשונה,
הרביעית עם השלישית הוחלפה,
ושתי האמצעיות
פשוט חסרות.
כל זאת, בפרק המאה וחמישה
שם מופיעות הן בשניה.
הסבר את כוונת הדברים
לאחר עיון בפרשתנו ובפרקי תהילים.

ט. מהי המכה היותר קשה
מכל אלו שנזכרו בפרשה?
כדי שנוכל על שאלה זו לענות,
את פסוקי כל מכה, מוצע למנות.
כך תדע איזו מכה ביתר הרחבה תוארה,
ויותר מאחרות השאירה את רישומה.
ואם תעיין תיווכח שמיוחדים הבטויים,
שרק בה מופיעים ומצויים.

*

האם גם בשני הפרקים בתהילים
מוקדשות למכה זו יותר מילים?

י. מכה זו, הכתה ארבעה דברים.
רק חלקם בתהילים נזכרים.
בפרק השני, פרוט הפגיעה בדבר אחד,
ובפרק הראשון תאור שניים, בלבד.

*

המכה הראשונה פוגעת בשני דברים.
שניהם בתהילים נזכרים.
אלא שאחת בפרק הראשון נזכרה,
והאחרת רק בפרק השני הודגשה.

תשובות

א. בשלושת הקבוצות במכה הראשונה (דם, ערוב, ברד) יש התראה, וה' מצווה את משה שילך את פרעה בבוקר להתרות בו. במכה השנייה (צפרדע, דבר, ארבה) יש התראה, וה' מצווה את משה "בא אל פרעה". במכה השלישית (כנים, שחין, חושך) אין התראה.

ב. במכת דבר ובמכת ברד נאמר שהמכה תהיה מחר. גם במכת ערוב מובטח שתהיה מחר, וכן בסוף המכה משה אומר שהערוב יוסר מחר. במכת צפרדע פרעה מבקש ממשה שיעתיר למחר שיכרתו הצפרדעים.

ג. במכת צפרדע - "ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים".

במכת ערוב - "ויצא משה מעם פרעה ויעתר אל ה'".

במכת ברד - "ויפרוש כפיו אל ה'".

במכת ארבה - "ויעתר אל ה'".

ד. לאחר שה' מצווה את משה ללכת לפרעה, כתובים תולדותם של שבט ראובן, שמעון ולוי עד משה ואהרן (ו', י"ד-כ"ט). לפני פירוט התולדות כתוב ציווי ה' למשה ללכת לפרעה "בא דבר אל פרעה מלך מצרים" ותשובת משה שהוא ערל שפתיים (שם, י'-י"ב), ולאחר פירוט התולדות כתוב פעם נוספת ציווי ה' למשה "דבר אל פרעה מלך מצרים" ותשובת משה שהוא ערל שפתיים (שם, כ"ט-ל').

רש"י (פס' כ"ט) מסביר את הכפילות "מתוך שהפסיק הענין כדי ליחסם חזר אליו".

ה. "ושני חיי לוי שבע ושלושים ומאת שנה" (ו', ט"ז), רש"י מבאר שלאחר מות לוי התחיל השעבוד. ב'שפתי חכמים' שם מביא שלפי חשבון זה היה השעבוד 116 שנים, כי לוי היה בן 43 שנים בירידה למצרים ונמצא שחי במצרים 94 שנים, וא"כ נשאר 210 שנים שהיו במצרים 116 שנים.

ו. משה אומר לה' "הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים".

לפני כן כתוב שבני ישראל לא שמעו אל משה "מקוצר רוח ומעבודה קשה", וסיבה זו היא רק בישראל ולא בפרעה.

ז. בפרק ע"ח חסרות המכות כנים, שחין וחושך. אלו שלושת המכות האחרונות בקבוצות דצ"ך עד"ש באח"ב שבהן לא היתה התראה (ועיין אב"ע בתהילים שם).

ח. בפרק ק"ה בתהילים המכות כתובות פעם נוספת. בסדר המכות שם בתחילה כתובה מכת חושך (התשיעית בפרשתנו) עוד לפני מכת דם, ערוב לפני כנים, ודבר ושחין לא מוזכרות כלל.

ט. מכת ברד היא המכה הכתובה באריכות הגדולה ביותר (פרק ט', י"ג-ל"ה, עשרים ושלושה פסוקים).

גם בתהילים בשני הפרקים מתואר הברד באריכות יותר משאר המכות.

י. הברד הכה באדם, בבהמה בעשבים ובעצים (שם, כ"ה).

בפרק ע"ח מוזכרת הפגיעה בעצים ובבהמות, ובפרק ק"ה מוזכרים רק העצים.

מכת דם פגעה במים וגם גרמה למיתת הדגים. בפרק ע"ח מוזכרים רק המים, ובפרק ק"ה כתוב גם מיתת הדגים.